

DE TRIBUNE

Redactieadres:
D. J. WIJNKOOP, Ringkade 41
Amsterdam.

SOC. DEM. WEEKBLAD

Administratieadres:
J. C. CETON, Laings Nekstraat 33¹¹¹
Amsterdam.

VERSCHIJNT ELKEN ZATERDAG.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling 40 cent per 3 mnd.
Buitenland 65 ct. Losse nummers 3 ct.

Advertentiën per regel 15 cent. Bij abonnementen speciaal tarief.

**Orgaan van de
Soc.-Dem. Partij**

Redactie: J. C. CETON, H. GORTER,
W. v. RAVESTEIJN Jr. en D. J. WIJNKOOP.

INHOUD: Proletarische Politiek! — Een stap op weg naar de socialistische eenheid in Engeland? — Het Italiaan e proletariaat en het misdadig avontuur der Italiaan e Maffia. I. — Men moet maar durven. — Uit het Internationaal Bureau. — Het Christendom en de Klassenstrijd in Duitschland. — Economische Kroniek Groot- en Kleinbedrijf in den Landbouw. I. — Ingezonden: Een moderne Samenzwering. — Waardige Bestrijding. — Kleine Berichten. — Verantwoording. — Boekaankondiging. — Van de Afdelingen. — Korrespondentie. — Advertentiën.

„Het Socialisme”

Ons maandblad «Het Socialisme» is deze week verschenen. Het zal in het vervolg elken tweeden Woensdag van de maand verschijnen.

Partijgenooten, werkt thans met dit propagandabladd, en wordt zelf abonnee.

Proletarische politiek!

Een heel aardig geval, hoe men *niet* in den Gemeenteraad moet optreden als arbeidersvertegenwoordiger, heeft 't debat in den Rotterdamschen Raad van de vorige week weer eens geleverd.

In Rotterdam is, zooals men weten zal, al sinds eenigen tijd besloten een nieuw stadhuis te bouwen. Dit is inderdaad wel noodig, aangezien 't oude stadhuis totaal onvoldoende is geworden voor de behoefte en in 't geheel niet meer over de noodige ruimte beschikt.

Toen het plan voor een nieuw stadhuis 't eerst in den Raad werd gebracht, heette het, dat het gebouw circa 1½ à 1¾ miljoen zou kosten.

Wij laten nu alle kritiek op 't plan terzijde, voor zoover dit de plaats enz. betreft, die reeds toen voor 't nieuwe stadhuis werd aangewezen.

Maar wat gebeurde er nu dezer dagen?

B. en W. kwamen den Raad toestemming vragen voor een prijsvraag ten einde een definitief plan voor 't nieuwe raadhuis te krijgen. Daartoe was een voorontwerp geleverd door een professor aan de Technische Hoogeschool, die Rotterdam reeds begiftigd heeft met 't even belachelijke als afschuwelijke Caland-monument, dat tot in lengte van jaren getuigenis kan afleggen van den wansmaak in 't begin der 20e eeuw.

En wat bleek nu? Dat er, op de in Rotterdam bekende wijze, achter de schermen gegoocheld was en dat 't Raadhuis volgens dit voorontwerp precies 't dubbele, 3½ à 4 miljoen, zou kosten van wat er eerst gezegd was. Terecht kwamen enkele raadsleden tegen deze manier van doen op en sprak de conservatief Muller 't juiste woord uit: megalomanie, grootheidswaan.

Een zacht woord voor deze om-den-tuin-leiderij.

Natuurlijk aanvaardde de heele raad op enkele stemmen na, alle groote en kleine burgers, dit nieuwe „grootsche” plan, waarvan 't nu reeds vast staat, dat Rotterdam er op een ongeschikte plaats een duur en leelijk stadhuis door zal krijgen.

Maar nu 't curieuse!

De arbeidersvertegenwoordigers waren even geestdriftig voor dit nieuwe plan als welke liberaal of clericaal ook. En de heer Spiekman zong zelfs een waar lofiedje op dit heerlijke voorontwerp. Rotterdam, aldus deze proletarische vertegenwoordiger, had zoo noodig een stadhuis met gelegenheid tot representatie!

Let wel, de heer Spiekman wil dus, ter wille van een stadhuis, dat van te voren tot leelijkheid gedoemd is, met genoeg 1½ à 2 miljoen meer uitgeven opdat men er over een jaar of 10, zeker met een „socialistischen” wethouder, de Koningin in zal kunnen ontvangen of allerlei deputaties en grootheden.

En ondertusschen wordt er in Rotterdam *niets* gedaan voor de arbeidersbelangen!

Maar 't is waar ook: die toekomstige representatie, dat is wel een arbeidersbelang!

v. R.

Een stap op weg naar de socialistische eenheid in Engeland?

Dat de geweldige gebeurtenissen in de Engelsche arbeidersbeweging, zooals de afgelopen maanden die te aanschouwen hebben gegeven, haar invloed niet zouden missen op de Engelsche socialistische beweging, stond natuurlijk vop te voren vast.

Het socialisme is in Engeland, weet men, niet alleen betrekkelijk zwak, d.w.z. ten opzichte van de groote massa's der arbeiders, maar werd politiek nog zwakker gemaakt door zijn verdeeldheid. De oudste en 't meest van den socialistischen geest doordrongen organisatie van Engelsche socialisten, de S. D. P. heeft al herhaaldelijk pogingen aangewend om tot die eenheid te geraken, welke voorhands in Engeland mogelijk zou zijn: een eenheid van alle socialistische elementen, die, hoe ook verschillend, den klassenstrijd tegen het kapitalisme een noodzakelijkheid achten en zich daarbij van het wapen van de politiek en den strijd om macht in de openbare lichamen willen bedienen. Het spreekt vanzelf, dat er voor die eenheid ~~aan alle kanten iets zou moeten worden geofferd~~ en de S. D. P., die de meeste werkelijk revolutionaire proletarische elementen omvat, was daartoe dan ook bereid.

Het schijnt echter, nadat wij het verslag van de socialistische verenigingsconferentie, 1 October en volgende dagen gehouden te Manchester hebben gelezen, dat de vereeniging van de socialistische krachten in Engeland opnieuw is afgestuit op den onwil der uiterste rechtsche elementen, der socialisten in naam, die in de Onafhankelijke Arbeiderspartij den toon aangeven en wier parlementaire invloed en macht hierop berust, dat deze I. L. P. deel uitmaakt van de Arbeiderspartij.

Immers, terwijl 't Congres bezocht werd door de 86 gedelegeerden der S. D. P., 41 der I. L. P., 32 der Clarion-groepen en 11 der kort geleden door Grayson en zijn vrienden in 't leven geroepen. Britsche Soc. Partij (B. S. P.), was de I. L. P. als geheel, officieel, niet aanwezig.

Hoezeer de conferentie dan ook tot een resultaat kwam en tot de stichting eener vereenigde partij (B. S. P.) overging, is 't toch niet waarschijnlijk, dat dit resultaat nu ook reeds de eenheid der socialistische beweging in Engeland zou beteekenen.

Het hoofdorgaan der Duitsche Partij, de Vorwärts, is en in zijn verslag der conferentie en in een hoofdartikel over de afloop weliswaar van een ander gevoelen.

Het begroet het resultaat met hooggestemde verwachtingen en zegt:

„De socialistische Internationale is met een nieuw sterk lid vermeerderd”, terwijl het besluit: „Jammer was het, dat de I. L. P. niet officieel op de verenigingsconferentie vertegenwoordigd was. Degenen van haar leden, die verschenen waren, behoorden tot de meest geestdriftige voorstanders der vereeniging. Wij willen hopen, dat deze sectie spoedig van zin verandert en zich bij de nieuwe partij officieel aansluit. Wanneer men den geest, die zich op de conferentie gevoelen deed, als typeerend voor de heele socialistische beweging van het land mag beschouwen, dan kan men verzekeren, dat voortaan niets meer de socialistische eenheid en den vooruitgang der vereenigde partij kan storen of belemmeren. De massa der Britsche socialisten wil de eenheid en dit willen zal alles overwinnen, wat tot dusverre tot de versplintering der strijdkrachten in dit land bijgedragen heeft.”

Voor de curiositeit vermelden wij ook nog even, dat *Het Volk*, dat ook in het resultaat van deze poging een hard hoofd heeft, een eventuele mislukking nu reeds schuift op de schouders der... S. D. P. Deze heeft voor de eenheid gewerkt, maar... ze weigert met de liberalen en de heeren Arbeiderspartij-leiders in één schuitje te varen. Dat is natuurlijk een doodzonde in de oogen des «Volks».

Er zal wellicht binnen kort wel weer gelegenheid zijn om op de stroomingen in de Britsche socialistische beweging terug te komen.

Vermelden willen wij van de conferentie echter nog dit. Vrij sterk bleek er 't bestaan van een syndicalistische

en een impossibilistische stroming. De eerste, die door de jongste gebeurtenissen, de reusachtige werkstakingen vooral, krachtiger is geworden, wilde allen nadruk leggen op de massale werkstaking. De tweede wilde, dat de Partij *niet* zou streven naar sociale hervormingen. Deze beide uitersten werden natuurlijk bestreden vooral door de mannen der S. D. P., die in meerderheid volstrekt geen Marxisten zijn, doch die wel revolutionaire, in 't midden der Internationale staande sociaaldemocraten zijn. Evenwel niemand dacht er aan die aan den uitersten linkerkant staande elementen te weren. Een verschil met ons land, waar de Arbeiderspartij Marxisten uit haar gelederen wegoeg.

Naschrift der Redactie. Dit artikel werd geschreven vóórdat Mr. Troelstra het zijne over „De nieuwe Partij in Engeland” schreef in *Het Volk* van 11 Okt. jl. Tr. meent dat het oordeel van de Eng. Korrespondent van *Het Volk* eenzijdig is. Hij meent, dat het eenheidskongres „voor de leiding van nieuw opgekomen stroomingen onder de Eng. arbeiders in soc. dem. bedding van het grootste belang” is, stroomingen immers „die bij gemis aan soc. dem. leiding tot het syndicalisme zouden kunnen voeren.” Verder is Tr. van oordeel, „dat de Eng. S. D. P. te Manchester aan menige soc. dem. partij elders het voorbeeld heeft gegeven van op het rechte oogenblik de leiding van opkomende bewegingen in handen te nemen.” Er is meer interessants in Tr.'s artikel, en wellicht is er reden erop terug te komen. Voor het oogenblik stellen wij vast als onze indruk van Tr.'s art., dat het meer met het oog op Nederland dan op Engeland is geschreven, en dat Mr. Tr. hiermede een bedekte kritiek oefent op de verkeerde houding zijner eigen partij inzake het Arbeidssekretariaat in het algemeen, en inzake de transportstaking in het bijzonder. Met deze bedekte in plaats van openlijke kritiek op de daden van Vakverbond en Arbeiders Partij kweekt men echter eer meer dan minder verwarring in de rijen van de Ned. Arbeidersbeweging en Socialdemocratie.

Het Italiaansche proletariaat en het misdadig avontuur der Italiaansche Maffia. *)

I.

Wij hebben er al op gewezen: de Europeesche oorlog dien wij nu beleven is niet alleen gewichtig voor heel het proletariaat om zijn onoverzienbare gevolgen, maar niet minder om zijn oorzaken, de omstandigheden, die dit misdadige avontuur der regeering van politieke misdadigers, geschaard om den koning uit het beruchte huis der Savoyers, mogelijk hebben gemaakt.

In de eerste plaats is deze oorlog een voorbeeld van de drijfkrachten van het huidige imperialisme en de huidige koloniale politiek, zooals wij er afzichtelijker ons niet zouden kunnen denken. Terwille van de winsten en de belangen van feitelijk slechts èene groote bank stort heel een volk zich in een avontuur, waarvan men, ook uit een burgerlijk oogpunt, kalm redeneerende, de zekerheid heeft, dat het de belangen van dat volk als geheel zal schaden. Want niet alleen de Italiaansche volksklassen, arbeiders, landproletariërs, kleine boeren en burgers worden direct geschaad door deze expeditie, waarvan zij de kosten zullen moeten dragen en waardoor de kans om hun veelszins ellendig lot eenigszins verbeterd te krijgen, nog verminderd wordt. Neen: ook de bourgeoisie als geheel, als klasse, lijdt er directe schade door, een schade, die onmogelijk in de toekomst zou kunnen worden goedge maakt zelfs in het hoogst onwaarschijnlijke geval, dat de regeering er in slaagde Tripolitanië geheel in te palmen en er een Italiaansch wingewest van te maken. Immers: Italië, de Italiaansche bourgeoisie vond in Turkije een van de voornaamste afzetgebieden voor de nog jonge optredende industrie, vooral de textiel-industrie van Noord-Italië, en een handelsterrein, dat voor haar aangewezen was. De Italiaansche handel was dan ook inderdaad in de Levant een van de voornaamste, zoo niet de meest vooraanstaande. De oorlog met Turkije maakt aan dien handel

*) Maffia is de geheime organisatie van misdadigers, zooals die nu nog in Zuid-Italië werkzaam is.

en den afzet van die industrie plotseling een einde: miljoenen en miljoenen gaan direct verloren; duizenden groote en kleinere handelslieden worden geruïneerd; tienduizenden kleinere kooplieden, herbergiers enz. moeten Turkije verlaten, waar zij een goed bestaan vonden. En 't zal den Turken een kleine moeite kosten, om, wanneer zij willen, ook na een eventueel einde van den oorlog, den Italiaanschen handel en de Italiaansche industrie de gevoeligste slagen te blijven toebrengen, in ieder geval te zorgen, dat Italië's concurrenten een voorsprong krijgen, die niet zoo licht weer is in te halen.

Terwijl de oorlog dus rechtstreeks indruischt tegen het belang van de overgrote meerderheid niet alleen van de bezitlooze maar ook van de bezittende klassen, is èen bank met haar verbonden en toch in geslaagd hem te doen losbreken, door een systematische beroering van de openbare meening sinds jaren en jaren, door de nationalistische instincten der heele bourgeoisie en van de tusschen klassen te prikkelen, en zij is daarbij niet op ernstig verzet, op een energieken en weloverdachten tegenstand gestuit.

Dit is het, wat ons vooral zooveel belang inboezemt, en waarop wij het Nederlandsche proletariaat hebben te wijzen, vooral omdat niemand anders het doet.

De ontzaglijke kracht van het imperialisme en de geweldige expansie-macht van het naar koloniale avonturen strevende kapitaal vinden wij overal, waar het moderne kapitalisme heerscht, dat voor zijn overvloed aan productiemiddelen geen weg meer weet in 't eigen land, wyl het de groote massa der bevolking steeds meer doet verarmen.

Maar de tegenstand, dien dit streven wekt bij de uitgebuite klassen is verschillend, naarmate zij meer van klassebewustzijn en socialisme zijn doordrongen.

En de tegenstand, dien het Italiaansche imperialisme gevonden heeft, is buitengewoon gering geweest, door het geringe klassebewustzijn en de geringe socialistische scholing van het Italiaansche proletariaat.

Het heeft waarlijk niet aan pogingen ontbroken om tegen het krankzinnige avontuur het scherpste verzet te stellen.

De Italiaansche arbeiders zijn, sinds de dagen van den grooten hongeropstand van 1898, dus nadat het jonge Italiaansche kapitalisme voor de eerste maal op vreeselijke wijze wakker geschud was uit zijn koortsdroom van een Italiaansch koloniaal rijk, waarheen het in 1895 onder de aanvoering van Crispi gestreefd had — nederlaag door de Abessiniërs bij Adoea in het voorjaar van 1896 — zoo vaak op glorieus wijze in den strijd getrokken, dat ook hun verzet hier en daar schitterend is geweest. Dit was niet anders te verwachten. Hoe luttele jaren is 't geleden, dat om weinig geringere redenen de Italiaansche arbeiders onder de leiding der socialistische partij de algemeene werkstaking niet alleen begonnen, maar ook glansrijk doorvoerden!

Wanneer wij dan ook de houding wat nader bezien, door het Italiaansche proletariaat aangenomen, toen de oorlog een werkelijkheid dreigde te worden, zien wij, dat ook nu weer, voor zoover de arbeiders als 't ware spontaan, in overeenstemming met de revolutionaire traditie gehandeld hebben, hun gedrag bewonderenswaardig is geweest.

Het eerste bloed bij dit noodlottige avontuur is gestort niet in Tripolitanië, in Albanië of op zee, maar in 't hartje van Italië zelf, door de beruchte knechten der monarchie, de carabinieri, een soort van gendarmerie, bevestigd met het bloed van talloze arbeiders reeds.

In de Vorwärts lezen wij in een correspondentie uit Rome 29 Sept.

Daar de telegraafdraden tusschen Langhirano en Parma den dag van de algemeene werkstaking doorgesneden zijn, verneemt men eerst heden, nadat de eerste vage berichten ontkend waren, van een gruwelijke schanddaad, waarmee de carabinieri zich bevestigd hebben. In Langhirano, een 23 K.M. van Parma gelegen groot dorp, was den 17^{en} September in alle rust en orde gestakt. Daarbij was ook de stoomtram naar Parma buiten dienst gesteld. In den morgen van den 28^{en} kwam er nu bericht uit Parma, dat de proteststaking voortgezet moest worden. Daarop begaven zich ongeveer 30 personen naar het station om te verhinderen dat er zou gereden worden. Het station werd bewaakt door 7 carabinieri en twee boschwachters. De weinige demonstranten plaatsten zich voor de locomotief om het vertrek te verhinderen. Daarop drongen de carabinieri met de geweerkolven op hen in en toen de menschen zich niet lieten terugdringen, schoten zij zonder voorafgaande waarschuwing op enkele voeten afstands. *Drie dooden bleven op de plaats* en wel een 30-jarige landarbeider, de 31-jarige partijgenoot Mondelli, secretaris der vakvereniging van landarbeiders, en partijgenoot Schiavi, lid van het bestuur der Arbeidskamer. Zij was 21 jaar oud en acht maanden zwanger. Doodelijk verwond werden verder twee landarbeiders, waarvan een gestorven is. Verschillende andere zijn zwaar gewond. Allen, zelfs de het tooneel bijwonende clericale burgemeester, verklaren, dat de demonstranten, wier gering aantal reeds de carabinieri tot een rustige houding aanleiding had moeten geven, geen enkele gewelddaad begaan hebben. De carabinieri zetten hun offers de wapens bijna op 't lijf. Toen de moeder van partijgenoot Mondelli zich weenend op 't lijf van haar dochter wierp, werd zij met geweerkolven geslagen. Dadelijk na 't verrichte bloedwerk trokken de carabinieri, steeds met getrokken revolver in de hand, in hun wachtlokaal terug. De verontwaardiging der menigte was zoo groot, dat de leiders der Arbeidskamer — zoo iets als hier een Arbeidssecretariaat of Bestuurdersbond — al hun invloed aan moesten wenden om te verhinderen, dat 't wachtlokaal in brand werd gestoken.

Dit was, let wel, vóór het uitbreken van den oorlog. En de proletariërs, die in dat onbekende dorp vermoord zijn door de bloedgierige beesten, waarvan de Italiaansche bourgeoisie zich bedient om haar op het bloed van vroegere helden opgebouwde heerschappij te handhaven, zijn gestorven in het uitoefenen van hun proletarischen

plicht, het verzet met alle beschikbare middelen tegen het imperialisme en tegen den oorlog.

Zooals in Langhirano, zoo is 't in talloze plaatsen gegaan. En ook elders zijn er botsingen tusschen socialistische arbeiders en de praetorianen der monarchie, die Italië uitzuigt, voorgekomen.

Maar niettemin is 't verzet van het Italiaansche proletariaat als geheel, als klasse zwak en onvoldoende geweest. Zwak en onvoldoende, niet tengevolge van 't gebrek aan goeden wil der arbeiders, maar door de verzwakking der arbeidersklasse, die een gevolg is van 't hand over hand toegenomen reformisme.

(Slot volgt.)

v. R.

Men moet maar durven!

In *Le Peuple*, het hoofdorgaan der Belgische Arbeiderspartij schreef de chef der Belgische reformisten dezer dagen:

Wij moeten constateeren, dat de houding der Italiaansche socialistische partijen twijfel energieker en samenhangender zou geweest zijn, indien aan den eenen kant de meerderheid der parlementsleden niet in zekeren zin de gevangene was van zijn ministerialisme en indien, aan den anderen kant de Partij en de Arbeidsconfederatie geen wonderlijke krachten waren, zonder organische banden en zonder gemeenschappelijken wil.

Dit schrijft de aanstaande Belgische minister. Inderdaad: brutaliteit wint de halve wereld!

Uit het Internationaal Bureau.

De *Leipziger Volkszeitung* van 28 Sept. jl. bericht:

«Rosa Luxemburg stelde in de zitting van het Intern. Soc. Bureau op 23 Sept. jl. aan Huysmans (de Sec. v. h. Bureau) de vraag, of hij tegen Bebel gezegd had, dat zij zich meermalen aan indiskretie, door het publiceeren van brieven van het Sekretariaat van het Intern. Soc. Bureau, schuldig had gemaakt. Huysmans erkende, dat hij zich tegen Bebel aldus had uitgelaten. Maar, voegde hij eraan toe, hij was door de verhandelingen van de Partijdag van Jena ervan overtuigd, dat hij zich tengevolge van zijn gebrekkige kennis van de Deutsche taal onnauwkeurig had uitgedrukt. Hij had niet willen zeggen, dat zij, Luxemburg, zich meermalen aan indiskretie had schuldig gemaakt, maar dat indiskretie meermalen voorgekomen was, en wel, behalve inzake de publikatie van Molkenbuhrs brief, bij gelegenheid van een vertrouwelijk brief, dien hij aan de Redakteur van een Duitsch partijblad had geschreven en die buiten zijn toestemming gepubliceerd werd».

Wij achten het nuttig deze onnauwkeurige uitdrukking van den Internationalen Sekretaris onder de aandacht van onze lezers te brengen en zullen er niets aan toevoegen.

Het Christendom en de Klassenstrijd in Duitschland.

In den grooten bevrijdingsstrijd der arbeiders heeft het Christendom zich de hardnekkigste tegenstander getoond; de Christelijke volkslagen hebben totnogtoe ons doordringen de meeste hinderpalen in den weg gesteld. Christelijke bonden hebben van den aanvang af de zoo noodzakelijke eenheid in den strijd der vakverenigingen belemmerd en nog maar al te vaak treden de Christelijke vereenigingen als onderkruipers op. In den politieken strijd kon het Centrum zich gedurende tientallen van jaren op den steun van de massa der Catholieke arbeiders verlaten. Weliswaar begint ook de oogenschijnlijk zoo sterke vesting van het Centrum tegenwoordig bedenkelijk te wankelen en ten koste van de Christelijke organisaties maken de neutrale vakverenigingen hoe langer hoe meer vorderingen. Tegenhouden kan het Christendom het machtige voorwaartsdringen van het strijdende proletariaat niet, het kan het slechts vertragen. Echter ook deze vertraging wordt door de, naar de opheffing der uitbuiting hunkerende, arbeidersklasse pijnlijk gevoeld; vandaar blijft de vraag naar hare oorzaken steeds een gewichtige vraag, immers daarvan hangt het af, door welke taktiek of methode van propaganda men er het best een einde aan maken kan.

Als men de priesters en de Centrumsleiders gelooven wil, dan ligt de oorzaak duidelijk voor de hand. Socialisme en godsdienst, zeggen zij, staan tegenover elkaar als water en vuur; tusschen beide gaapt een onoverbrugbare kloof, en een geloovig Christen moet dan ook de socialistische beweging zop krachtig mogelijk bestrijden. Dat klinkt nu heel mooi en wordt door de vrome schaar ook wel grif aangenomen; hun eigen praktijk echter bewijst, dat hier niets dan een voorwendsel, een slimme redeneering en niet de werkelijke oorzaak in het spel is. Wanneer de vijandschap der Christenen slechts in hun afkeer van ons einddoel het socialisme haar oorzaak had, waarom staan zij dan zoo vijandig tegenover den vakverenigingsstrijd? Immers de neutrale vakverenigingen mogen nog zoo zeer op de sociaal-democratie steunen, het doel, dat zij als vakvereniging hebben, is niet het socialisme, maar een kortere arbeidstijd en hooger loon. Dit doel is niet in tegenspraak met den godsdienst; dat de werkkraft van mannen voor den tijd vernietigd moet worden en kinderen door slechte voeding en slechte woning ziekelijk worden en zwak blijven, is toch geen leerstuk van den Christelijken godsdienst. Laat het socialisme nog zoo onchristelijk zijn, aan den vakverenigingsstrijd moesten de Christenen uit alle macht meedoen, in plaats van hem te verlammen.

De zoogenaamde oorzaak, gelegen in de tegenstelling van godsdienst en socialisme is dus slechts een voorwendsel; maar bovendien is ook hier geen tegenstelling. Immers van het doel van den politieken strijd geldt hetzelfde, dat geldt van het doel van den vakverenigingsstrijd. Het is niets anders, dan de omvorming van de stoffelijke levensverhoudingen, de opheffing van alle armoede, de verzekering van het levensonderhoud, de

ter zijde stelling van de grenzeloze verspilling van menschelijke arbeidskracht door een betere regeling van den arbeid. Dat heeft even weinig te maken met het geloof aan een bovennatuurlijken schepper van den wereld, als het bescheidener doel eener eenvoudige loonsverhooging. Zijn nieuwe economische verschijnselen, als de oprichting van een trust, de aanleg van een tuinstad, de oprichting van een coöperatieve verbruiksvereniging in tegenspraak met den godsdienst? Het socialisme is slechts in het groot, wat zulke stichtingen in het klein zijn. Godsdienst en socialisme kunnen reeds daarom geen tegenstellingen zijn, omdat zij geheel verschillende kwesties betreffen; het laatste bemoeit zich slechts met de stoffelijke omvorming van de maatschappij, de eerste houdt zich bezig met de bepaalde beschouwingen aangaande het bovennatuurlijke.

Nu wordt daartegenover door de Christelijke leiders aangevoerd, dat de theorie van het socialisme, het historisch materialisme, toch met de Christelijke leer in onmiddelijke tegenspraak is en dat deze theorie de arbeiders van den Christelijken godsdienst afkeerig maakt, ja, dat zelfs volgens de marxistische theoretici de godsdienst in de socialistische maatschappij geheel verdwijnen zal. Zeker, wij zijn van meening — dat is juist ons materialisme — dat alle ideeën der menschen, ook hun godsdienstige, hun oorsprong hebben in de stoffelijke verhoudingen, waarin zij leven. Daarom echter juist is het verre van ons, onmiddelijk te willen inwerken op afgetrokken denkbeelden, met name den godsdienst te willen bestrijden. Krachtens onze theorie is ons gansche streven gericht op de omvorming der levensverhoudingen, op het doen verdwijnen van de armoede en de corourentie-woede; de verandering der godsdienstige begrip tengevolge daarvan is een door ons niet beoogd, en in zekeren zin ons onverschillig nevenverschijnsel. Dat het proletariaat steeds lossen van den godsdienst wordt, is niet het gevolg van eenige prediking van het materialisme, maar van de werkelijkheid, waarin het leeft. Daar het de oorzaak van zijn lijden, het kapitalisme, als een natuurlijke, wereldsche, aardse oorzaak heeft leeren kennen en de kracht in zich voelt, het te doen verdwijnen, ontmoet het op het gebied van zijn gewichtigste levensvragen nergens een geheimzinnige almacht, die zijn godsdienstig geloof voedsel zou kunnen geven. Wij zijn van meening, dat met de verdwijning van allen nood aan dit geloof zijn voedingsbodem te eenenmale zal ontnomen worden; kan daarin echter voor de Christenen een reden liggen, om het solialisme te bestrijden? Ja, wanneer zij zelf ook dit materialistisch inzicht deelden, dan zou men kunnen begrijpen, dat zij den godsdienst zouden willen redden, door de ellende der massa's in stand te houden. Daar zij echter zelf toch niet zeker van de tegenovergestelde meening zijn, dat de godsdienst ook onder een gelukkige menschheid eeuwig bestaan zal, is er voor hen geen grond, om ons niet te helpen in den strijd tegen de ellende en voor een socialistische maatschappij. Wijsgeerige meeningen en beschouwingen aangaande het bovennatuurlijke kan men niet dwingen; daarover valt te redeneeren; wat wij willen en datgene, waartoe wij besloten zijn, is niets dan de verandering der productiewijze.

De bedenkingen van de Christenen tegen het socialisme zijn dan ook geheel ongegrond, en hun vijandige houding tegenover de arbeidersbeweging moet diensvolgens onbegrijpelijk schijnen. Het beteekent echter slechts, dat de werkelijke oorzaak ergens anders liggen moest. Zij is daarin gelegen, dat de godsdienst niet alleen een afgetrokken beschouwing betreffende het bovennatuurlijke, een geloof is, maar dat hij tegelijkertijd als een maatschappelijke organisatie, als kerk optreedt.

De kerken zijn historisch ontstane organisaties, waarin degene, die — hetzij door hun woonplaats, hetzij door afstamming of als klasse — te zamen hoorden en gemeenschappelijke belangen hadden, vereenigd werden. Zooals iedere organisatie, bood ook de kerk den enkeling steun, hulp, kracht, een zedelijk beginsel, waar tegenover hij den plicht van trouw en solidariteit had, terwijl hij zich door een sterk gevoel van saamenhoorigheid gebonden voelde. Omdat in den cultuurstrijd de kerk als het orgaan van de arbeiders tegen de liberale kapitalisten optrad, daarom zijn de arbeiders haar zóó lang trouw gebleven, dat ondanks alle arbeidersverraad van het Centrum eerst onlangs de massa's begonnen af te vallen.

Het bijtend loog van de maatschappelijke ontwikkeling echter heeft de oude organisaties van binnen aangevreten en opgelost. De gemeenschappelijkheid der belangen is lang verdwenen, de geestelijke uitdrukking van deze gemeenschappelijkheid, de godsdienstige geloofsbelijdenis, is tot een leeg formule geworden; nieuwe klassentegenstellingen hebben zich binnen de geloofs-gemeenschap ontwikkeld. In iedere kerk bevinden zich thans kapitalisten, boeren en proletariërs bij elkander. De kerk kan geen aan elkaar tegenovergestelde belangen tegelijkertijd behartigen; zij treedt in dienst van de eene klasse tegen de andere en bijna zonder uitzondering neemt zij het voor de kapitalisten op tegen de arbeiders. Niet alleen, omdat zij zelf aan de uitbuiting deelneemt en hare leiders, de kerkelijke waardigheidsbekleeders de opheffing van alle uitbuiting vreezen, maar vóór alles, omdat de klassenstrijd in tegenspraak is met de kerkelijke gemeenschap. De kerk tracht den klassenstrijd, die optreedt als het noodwendig gevolg van de klassentegenstelling te onderdrukken, door er haren godsdienst tegen over te stellen. De doode, uiterlijke geloofsgemeenschap moet dienen, om de levende, uit het leven voortspruitende klassengemeenschap van alle onderdrukten en hun klassenstrijd tegen de uitbuiters te verhinderen. Natuur-

lijk is dat hopeloos. maar even natuurlijk is het, dat de kerk niet anders kan; zij kampt voor haar bestaan. En dat bepaalt haar rol in de arbeidersbeweging. De zogenoemde tegenstelling van godsdienst en socialisme is slechts een voorwendsel; in werkelijkheid gaat het om de tegenstelling van kerk en klassenstrijd. Vandaar, dat zij de vakverenigingen even heftig bestrijdt als de Partij; beide voeren den klassenstrijd tegen de bourgeoisie. De Christelijke godsdienst, dien zij tegenover ons verdedigt, is niets dan de leer van de solidariteit van de uitgebuiten met de uitbuiters, is de leer van het dulden, van den deemoed, van het bedelen en van het klasseverraad.

Daaruit volgt vanzelf, — zooals de arbeidersklasse ook instinctmatig bijna altijd gedaan heeft —, dat hier met twistgesprekken over den godsdienst niets te bereiken valt. De praktijk van de arbeidersbeweging, die den klassenstrijd voert, die moed, vertrouwen en trots in de proletariërs hartent wekt, brengt door hare uitkomsten steeds meer Christelijke arbeiders aan onze zijde. De praktijk van de kerk, die zich steeds aan den kant der onderdrukkers schaart, opent hun, zij het ook langzaam, toch eindelijk de oogen en toont hun dat de kerk voor hen een verkeerde, vijandige organisatie is, die hen benadeelt en hun vertrouwen niet waard is. In de nieuwe klassenorganisaties vinden zij, wat de kerk hun niet geven kon, werkelijke hulp, steun en trouw, waar het hun gewichtigste levensbelangen geldt. Zoo zullen zij in dezelfde mate, waarin de praktijk hen leeren zal, tot hun klassegenooten komen; van onzen kant is daartoe noodig, steeds duidelijk, onverbiddelijk en vastberaden den klassenstrijd te voeren. A. P.

Economische Kroniek.

Groot- en kleinbedrijf in den landbouw.

I.

Over het algemeen, zegt Kolthek in *de Arbeid* van 4 Oct., worden de kleine ondernemers in den handel en de industrie verdrongen door de groote, maar in den landbouw neemt het kleinbedrijf of middensoort bedrijf in betekenis en omvang toe. Hij constateert „een leelijke scheur” in de sociaaldemocratische concentratietheorie en geeft ons de vaderlijke raad, alle aandacht te schenken aan „200 n. afwijking”. Wij zijn zeer vereerd met de bezorgdheid van Kolthek voor het heil blijven der sociaaldemocratische theoriën, maar we willen hem er toch even op wijzen, dat hij zich noodeloos ongerust maakt, want een soc. dem. theorie, die den ondang van het kleinbedrijf in den landbouw voorspelt, is nergens te vinden. Wel nam vroeger Kautsky, baseerend op de ontwikkeling van 1880, eenzelfde concentratie in den landbouw als in de industrie aan, maar reeds in zijn geschrift „die Agrarfrage” verschenen in 1899, herzag hij zijne meeningen in dit opzicht. Wij vinden daar de volgende opmerkingen:

„De bedrijfsstatistiek laat zien dat het snelle verdwijnen van het kleinbedrijf in den landbouw voor het grootbedrijf niet plaats heeft, zooals wij naar het voorbeeld van Engeland ook verwachtten of vreesden op het vasteland toen daar het grootbedrijf in uitgebreider mate opkwam.” (blz. 132). „Er is niet aan te denken, dat het kleine grondbezit in de tegenwoordige maatschappij verdwijnen zal, — dat waar de concentratie van het grondbezit zoo ver is voortgeschreden, dat daar de tendenz tot versplintering begint.”

Ook Marx was deze meening toegedaan en reeds in 1850 schreef hij in de „Neue Rheinische Zeitung”:

„Wanneer dan in Frankrijk de omkeer van versnippering naar concentratie reeds begonnen is, zoo gaat in Engeland integendeel, het grootgrondbezit met reuzenschreden zijn versnippering tegemoet, en dit bewijst onwederlegbaar, hoe de landbouw zich in dezen kringloop van concentratie en versnippering van den bodem voortbeweegt, zoolang de burgerlijke verhoudingen blijven bestaan.” (K., Die Agrarfrage blz. 161).

Wanneer dus uit de Duitse bedrijfsstelling van 1907 wederom blijkt dat het klein- en middenbedrijf zijn toegenomen, dan krijgt daardoor geen enkele „Marxistische theorie” scheuren. Doch terzake. Allereerst de opmerking, dat de Pruisische statistiek, die door *de Arbeid* wordt overgenomen, zoo zonder meer niet te gebruiken is. Deze statistiek n.l. wordt in hooge mate vertroebeld door de resultaten der nationalistische kleinboerenkweek der regering in Pruisisch Polen. Wanneer wij zien dat in Pruisen de bedrijven boven 100 H.A. met 233.836 H.A. zijn achteruitgegaan, dan hebben wij te bedenken, dat de Pruisische regering in de laatste 20 jaar 683 grootbedrijven met 358.455 H.A. opkocht en daarmede 16367 bedrijven van 2.50 H.A. voor Duitsche kolonisten schiep! Deze nationalistische waanzin, die aan de Pruisische belastingbetalers 476 miljoen Mark kostte, kan toch moeilijk onder ontwikkeling van den landbouw begrepen worden. — Nemen wij dus de statistiek voor het geheele Duitse rijk:

AANTAL BEDRIJVEN.

	1882	1895	1907
Bedrijven beneden 2 H.A.	3.062.000	3.236.367	3.378.509
„ van 2—5 „	981.000	1.016.318	1.006.277
„ „ 5—20 „	927.000	998.804	1.065.539
„ „ 20—100 „	282.000	281.767	262.191
„ „ boven 100 „	25.000	25.061	23.566
Totaal	5.276.000	5.558.317	5.736.082

Van deze 5,7 miljoen landbouwbedrijven werden er slechts 2.436.036 als hoofdbedrijf en 3,3 miljoen als nevenbedrijf gesteld; economisch, als producenten voor de markt komen deze laatste, meest dwergbedrijven, niet in aanmerking. Het aantal bedrijven ging met 1895 vergeleken met 177.765 vooruit. Bij nadere beschouwing

blijkt, dat deze vooruitgang hoofdzakelijk de dwergbedrijven beneden 1/2 H.A. ten goede komt. De bedrijven van 1/2—2 H.A. gingen met 70.101, de bedrijven van 2—3 H.A. met 19.935 H.A. achteruit. De middenbedrijven van 2—20 H.A. gingen met 77.729 vooruit. De bedrijven van 20—100 H.A. gingen met 19.576, de bedrijven boven 100 H.A. met 1425 achteruit. En niet alleen het aantal maar ook de oppervlakte der grootere bedrijven nam af, en wel sinds 1895 met 776.788 H.A. In het geheel nam de voor landbouw-doeleinden in gebruik zijnde bodem met 683.068 H.A. af. Deze teruggang in economische beteekenis van den landbouw in Duitschland weerspiegelt zich ook in de verbazende snelle afname van het aantal personen bij den landbouw betrokken. Dit bedroeg in % van het totaal:

1882: 42,51 % — 1895: 35,74 % — 1907: 28,65 %.

Wij vinden dus de volgende ontwikkeling: vooruitgang van het dwergbedrijf en het middenbedrijf, achteruitgang van het groote bedrijf. Hierover valt het volgende te zeggen: achteruitgang van het grootbedrijf en vooruitgang van het dwergbedrijf, behoort wanneer de ontwikkeling van het bedrijf een zekere hoogte bereikt heeft bij elkaar. Immers het grootbedrijf heeft arbeiders noodig, en niet alleen vaste arbeiders, maar in verschillende jaargetijden een zeer verschillend aantal. Bij de trek naar de steden, die door hunne hoogere loonen en betere levensvoorwaarden de landarbeiders weglrokken, heeft het grootbedrijf moeite de noodige werkkrachten te vinden. Het beste middel nu voor het grootbedrijf om over de noodige werkkrachten tijdig te kunnen beschikken is het scheppen van dwergbedrijven, waarop de kleine boer of pachter niet ten volle kan bestaan.

Daardoor wordt hij genoodzaakt de arbeidskracht van zichzelf en de zijnen ter beschikking van het grootbedrijf te stellen. In alle landen waar die trek naar de stad bestaat, zien wij dat de regeeringen, die gehoorzame knechtjes van het kapitaal, door wettelijke maatregelen de kleine boerenstand zien te vermeerderen en de landarbeiders aan het land te binden. C. S.

(Slot volgt.)

Ingezonden.

Een „moderne” Samenzwering.

In *Het Volk* van gister, (dit werd 5 Oct. geschreven), rekt O. F. de Vries, secr. van de Leeuwarder Bestuursbond het tot zijn plicht — in z'n kwaliteit als secr. van dat lichaam — op te komen tegen mijn stukje voorkomende in *De Tribune* van 23 Sept. j.l.

De introductie daarin van onze afdeling aan de lezers van *Het Volk* deugt al niet. Onze afdeling bestaat niet uit 5 à 6, maar uit 9 leden. En bestond, toen de motie tegen het Hoofdbestuur werd aangenomen uit 11 leden. De vergadering waar de motie — met algemeene stemmen — werd aangenomen, was bezocht door 5 leden. Dat is circa de helft van het leden-aantal, in Amsterdam doen ze het met 1/10. In opdracht der vergadering stuurde ik de motie ter plaatsing op aan *De Transportarbeider*. De motie werd zooals men weet niet geplaatst. Doch ik ontving van H. Overst, secretaris-redacteur, een schrijven, waaraan ik het volgende ontleen: „Nu stel ik je dit voor: ik bewaar jullie stuk voorloopig — bij het eerst volgend nummer van *De Transportarbeider* verschijnt een bijblad geheel gewijd aan de geschillen in Amsterdam, dan kun je tenminste oordeelen wat nu niet mogelijk is. Bovendien zal ik, de eerste maal dat ik in Leeuwarden kom, de heele kwestie in huish. vergadering bespreken — bewaar tot zoolang je motie. Ben je 't eens met mijn voorstel? Ik hoop van wel.” Als je mijn vriendschappelijke raad aanvaardt — voorkom je een tweede geschil — Leeuwarden. Daarop hebben we geantwoord dat wij ons aan de besluiten der afdeling wenschten te houden. De motie werd evenwel niet geplaatst. Wij ontvingen toen een schrijven namens het H. B. van de volgende inhoud: „De andere leden van het Dag. Bestuur deelen mijn meening geheel. Ook zijn zij van meening dat gij en de leden van afd. L. niet tot oordeelen in staat zijn — omdat gij niet hebt gehoord. Wat gij weet is zeer oppervlakkig en het is daardoor, dat gij tot onjuiste conclusies komt. Juist wij, d.w.z. het geheele hoofdbestuur en de overgrote meerderheid (dat achteraf een minderheid blijkt te zijn. V.) der afd. Amsterdam, zijn het die aan de kant van het socialisme staan. De geroeyerde afd. bestuurders stonden aan den kant van het syndicalisme — en werden geroeyerd omdat zij zich schuldig maakten aan anarchistische daden. En wij kunnen niet aannemen, dat gij of de afdeling die gij vertegenwoordigt, zich daarmee solidair zou kunnen verklaren. Wij houden ons dus aan het advies (bevel. V) in het schrijven van 1 Sept. gegeven.”

Uit bovenstaande blijkt duidelijk, dat de redactie van „*De Transportarbeider*” plaatsing geweigerd heeft. Toen deze eerste poging om de critiek te smoren mislukte, waagde het H. B. een tweede. Overst werd naar Leeuwarden gestuurd, teneinde de afdeling een donderend halt toe te roepen. En nu begint de samenzwering. Niet de bestuursleden — zooals de Vries schrijft — maar alle leden waren (met uitzondering van Veenstra) tot een vergadering uitgenoodigd. Op deze vergadering deed men gewoon revisionistisch. De Vries weet blijkbaar niet wat een revisionistische wijze is. Welnu revisie = herzien, en het herzien van deze heeren is altijd in achterwaartsche richting. De manier van behandeling van mijn stukje was dan ook geen andere dan het zoo te stellen; dat het ging tegen het belang der organisatie. Deze vergadering was belegd met vooropgezette doel, de afdeling Leeuwarden te beletten haar oppositie voort te zetten. De secr. der L. B. B. is van oordeel dat ondergeteekende de afdeling is. Dat wil dus zeggen, dat de kracht, die van de afd. uitgaat, is mijn kracht. En dan toont men juist te meer, dat het een dampersstreek van de L. B. B. geweest is. Dit is ook duidelijk uitgekomen op de verg. van 17 Sept., waar de motie van 't H. B. de leden is opgedrongen. De afd. werd daar tusschen, de keuzen gesteld, of de motie aannemen, of het H. B. zou de afdeling loslaten.

Het gebeurde in onze afdeling vormt een geheel met het gebeurde in A'dam. Wij weten op hoe'n schandelijke wijze een aantal socialistischen buiten de organisatie gezet zijn. Motie's van de meerderheid der Amsterdamsche leden worden niet eens in stemming gebracht. Doch nu komen de afdelingen de houding afkeuren.

*) De cursieveering is van mij. V.

Die men, eerst met lieve woordjes tracht te besussen, en later tracht dood te drukken. Doch het zal u niet baten. Wij willen spreken, en wij zullen spreken. Wij zullen het aan de arbeiders bewijzen, dat dit relletje, opgezet tegen alles wat met woorden en daden de strijd der stakende Transportarbeiders te Amsterdam gesteund heeft, een poging is om het socialisme te houden buiten de moderne vakbeweging. Doch het gebeurde zal er toe bijdragen, dat de oogen der arbeiders spoediger worden geopend voor de oude machtspraktijken van de heeren reformisten.

L. 5.10.11.

W. V.

Onderschrift Redactie. Voor ons is het treffende in het stukje van Veenstra de brief die hij hier publiceert van het H. B. van de moderne vakbond, waarin gelogen wordt dat „de geroeyerde afdelingsbestuurders stonden aan den kant van het syndicalisme — en werden geroeyerd omdat zij zich schuldig maakten aan anarchistische daden”. Men ziet hieruit, hoe zoo'n modern Hoofdbestuur, notabene met de „Marxist” Overst erin, het Socialisme, dat aan de kant der transportarbeiders tegen het Kapitaal stond, belaagt.

En uit het stukje van De Vries uit *Het Volk* willen wij hier ter plaatse toch ook een karakteristiek gedeelte uitknippen. Het is het volgende:

„Op die vergadering werd mijn stukje op de gewone „revisionistische” wijze onder handen genomen”, aldus Veenstra in *De Tribune*. Nu ben ik als bestuurslid bij deze revisionistisch anatomische behandeling tegenwoordig geweest, maar ik herinner me niet meer, dat er veel woorden over het „Marxistische” stuk van Veenstra zijn gewisseld. Wel is er toen besloten, wanneer V. z'n houding als bestuurslid niet wijsigde, een ander in z'n plaats te benoemen, en wanneer men geen volledig bestuur bij elkaar kon krijgen, zou desnoods een bestuurslid van den L. B. B. voorloopig in het bestuur plaats nemen, wat wel vaker gebeurt bij jonge afdelingen of in kleinere plaatsen; doch Veenstra hangt dit den transportarbeiders als een schrikbeeld voor de oogen.

Ziehier de geheele „moderne” samenzwering. Ik meen hiermee de zaak tot z'n werkelijke grootte en beteekenis teruggebracht te hebben.”

Wij kursiveerden, Redactie *Tribune*. Maar men ziet uit deze door moderneren zelven geschreven zinnen hoe leugen en geweld de middelen zijn waarmee de revisionisten hun tegenstanders bestrijden.

Waardige bestrijding.

In 't *Volk* van 11 Oct. staat 't volgende:

Een motie.

Men zendt ons uit Bussum de volgende motie ter plaatsing: „De huishoudelijke vergadering der afdeling Bussum der S.D.A.P.; gezien het artikel voorkomende in *Het Volk* van 18 Juli 1911 naar aanleiding der advertentie in de *Bussumsche Crt.*, geteekend „Een Echte Ouwe”, in welk artikel deze advertentie aan de S.D.P. wordt toegeschreven;

gezien het ingezonden stuk van het afdelingsbestuur dd. 19 Juli 1911, waarin deze opvatting als volkomen onjuist wordt gekwalificeerd;

welke meening door de vergadering ten volle wordt gedeeld; gezien het onderschrift der *Volk*-redactie bij dit ingezonden stuk; constateert, dat voor de opvatting der redactie niet eenig bewijs is bij te brengen;

betreurt ten sterkste, dat door het vasthouden aan deze opvatting een onware voorstelling blijft bestaan, die in het algemeen beneden de waardigheid onzer partij is en in het bijzonder de plaatselijke verhouding onzuiver maakt;

sprekt haar ernstig misnoegen uit over de houding der redactie van het partij-organ, die de soc.-dem. aktie ernstig schaadt, besluit tot publikatie dezer motie en draagt het afdelingsbestuur op zich in deze met Partijbestuur in verbinding te stellen ten einde herhaling van een dergelijk feit te voorkomen.”

Wij hebben hier een voorbeeld voor ons van de wijze, waarop partijzaken niet behandeld moeten worden.

Ons meeningsverschil met de afdeling Bussum onzer partij liep over de vraag, in hoeverre de S. D. P. aldaar verband houdt met de erfgooiers-advertentie, ten gunste van haren kandidaat geplaatst. Wij constateeren alleen, dat onze partij-afdeling voor hare bewering dat de S. D. P. niets met deze advertentie uitstaande heeft, nooit iets anders dan haar goede geloof heeft kunnen bijbrengen en dat dit een swakke grondslag is, om een aktie als deze tegen het partij-organ te voeren. Te meer, waar van de zijde onzer partij-afdeling nimmer eenige ontkenning gevold is op onze herhaalde herinnering, dat voor denselven kandidaat der S. D. P. reeds lang als een der mooiste propaganda-troeven diens erfgooierschap werd uitgespeeld. Het ware wellicht wel zoo goed, met dit feit ter plaatse aan te toonen wat er van het „onverzoenlijk-klassestandpunt” der S. D. P. waar is, dan met het partij-organ te kibbelen over de vraag, of in een advertentie al dan niet leden van de S. D. P. de hand hebben. (kursiveering van mij. L.)

Intusschen, dit is een afgedane zaak. Waarover wij echter nog een enkel woord zeggen moeten, dat is over het slot der motie. Dit slot is het, dat een averechtsche behandeling van partijzaken bevat. Wanneer onze Bussumsche partij-afdeling een meeningsverschil heeft met het partij-organ, staat het haar vrij om daarvan te getuigen, gelijk zij er van getuigd heeft, al ware het dan ook beter argumenten tegenover argumenten te stellen. Maar wanneer deze afdeling een meeningsverschil met het partij-organ heeft, moet zij niet naar het Partijbestuur loopen „ten einde herhaling te voorkomen”. De afdeling Bussum onzer partij begrijpt toch ook wel, dat het Partijbestuur geen politie-agent is, die te voorkomen heeft, dat in het partij-organ iets staat, dat aan de afdeling Bussum onwelgevallig is.

Laat ons met elkaar vriendschappelijk discussieeren, zooals wij tot dusver gedaan hebben. Laat men zelfs desnoods op het kongres gebruik maken van de gelegenheid tot kritiek op de redactie, die daar altijd gegeven wordt. Maar laat ons niet, bij eenige uiting die ons niet aanstaat, naar den politie-stok grijpen, „ten einde herhaling te voorkomen”. Van „de waardigheid onzer partij” gesproken....

Ik had gezwegen, was 't niet, dat de *Volk*-redactie zegt: „gij S. D. A. P. afdeling Bussum hebt nooit bewijs geleverd dat 't niet waar is. Ik breng de S. D. A. P. afd. Bussum in herinnering, dat de S. D. P. afd. Bussum in een onzer openbare vergaderingen een brief heeft in handen gegeven aan haren voorzitter, waarin de Directeur der Bussumsche Courant verklaart, dat noch de S. D. P., noch een harer leden de bewuste advertentie geplaatst heeft, wat uit de hier volgende mededeeling, geplaatst in *de Tribune* van 29 Juli j.l. blijkt:

„Uit een advertentie in de Bussumsche Courant van „Een ouwe Bussummer”, waarschijnlijk door een grappenmaker geplaatst, heeft *Het Volk* op zeer lage manier tegen ons munt weten te slaan. Op

onze openb. verg. heeft Jan v. d. Berg een brief van den uitgever der *Bussumsche Courant*, waarin wordt verklaard, dat de bedoelde advertentie niet is geplaatst door de S. D. P. noch door een harer leden, voorgelezen, en de candidaat der S. D. A. P. (v. d. Kieft) ter inzage gegeven".

Daar onder had de *Tribune*-redactie geschreven: „Dit werd natuurlijk, voor zoover wij weten, niet in *Het Volk* vermeld".

Wij tartten onze voormalige partijgenooten der S. D. A. P. één feit te noemen waarbij voor Jan v. d. Berg gespeculeerd is op zijn „erfgooierschap” tijdens zijn candidaatstelling, vroeger in de S. D. A. P. of in de S. D. P. thans.

Hier ziet gij weer, hoe de *Volk*-redactie zooals ze dat steeds doet op onwaardige wijze stemmen tegen ons S. D. P.ers tracht te maken, en het natuurlijk afkeurt dat de S. D. A. P. afd. Bussum in deze eerlijk is geweest. Want de *Volk*-redactie heeft geen andere middelen dan leugen en bedrog om op ons het dooddruk-systeem toe te passen.

Er is evenwel een lid in de afd. Bussum der S. D. A. P. die iederen dag op de Keizersgracht zit en tevens bestuurder van genoemde afdeling is. Eenige leden der Bussumsche afdeling deden een voorstel hem als bestuurder af te zetten op grond van het feit dat hij de leugens betreffende „Een ouwe Bussummer” de wereld heeft ingestuurd. De Redactie van *Het Volk* was echter met dit zaakje gediend, want zooals het parool thans luid „druk ze dood ook in de Vakbeweging” moest dit zeker op Jan v. d. Berg worden toegepast, immers Jan v. d. Berg is een van de meest vooraanstaande in de schildersgezellenorganisatie.

Men ziet hieruit weder hoe de *Volk*-redactie tot dergelijke vieze handelingen haar toevlucht moet nemen, omdat haar in den strijd tegen de S. D. P. (dus tegen het socialisme) geen andere middelen ten dienste staan.

Bussum, 11/10 '11.

J. C. N. LOONSTEIN.

Kleine berichten.

Naar aanleiding van de toestand in Europa eischt de Duitse Vlootvereniging direkte uitbreiding van de oorlogs-marine.

Na de aanslag van den Dalmatier Njegosj op de Oostenrijksche Minister van Justitie stookt de Regeering in het Parlement te Weenen tegen de Sociaal-democratie als antwoord op... de duurte der levensmiddelen. Intusschen worden de gevangenen van de reusachtige September-demonstratie tegen de duurte door de klassejustitie met jaren kerker gestraft.

Door de stakingen niet wijzer geworden benoemde de Engelsche Regeering een industrieraad, die onder voorzitterschap van een beambte oneenigheden in de industrie moet beslechten. Nieuwe pogingen dus om de eischen der arbeiders slepende te houden.

Karl Liebknecht, die men om zijn protest tegen het voor Duitschland smadelijke verblijf van den bloed-Czaar in Hessen eerst strafrechtelijk wilde vervolgen, is thans voor het eer-gerecht van de Berlijnsche advocaten-kamer gedaagd. Zoo toont Pruisen dat het zich vasal voelt van het meest barbaarsche Europa.

Bebel heeft in den Duitsche Rijksdag 3 interpellaties aangekondigd, één over de stand der Marokko-zaak, één over de duurte en wat de Regeering ertegen denkt te doen, en één over de aanvallen der Duitsche ambtenaren op het vereenigings- en vergaderingsrecht.

Het Fransche Parlement zal, omdat de Marokko-onderhandelingen nog niet geheel door de diplomatie zijn bekonkeld, niet 24 Oktober maar waarschijnlijk eerst 7 November bijeenkomen. Zòò handelt de veelgeprezen Fransche „demokratie”.

In Kanada zijn de zgn. liberalen bij de verkiezingen verslagen en komt nu een ander allegaartje aan de Regeering van Franschen Engelsch-gezinde Konservatieven. Dit wil ook daar zeggen o.a. een versterking van de beschermings-neigingen van de nog jonge industrie.

In Perzië schijnt de regeermacht van het grondwettig regime weer eenigszins toe te nemen. De door Rusland gesteunde opstandelingen worden verslagen, en tegen de bescherming door Rusland verleend aan lijf en goed der reaktionairen met meer kracht en succes opgetreden.

In de Midden-Chineeshe steden Hankau en Woetsjang is een omvangrijke revolutionaire beweging uitgebroken die ook tegen het Chineesche heerschershuis is gericht. Ook in de omliggende provincies Ssetsjoean en Junan zijn opstanden uitbroken. Het schijnt dat de bekende revolutionair Soen Jat Sen aan het hoofd staat der beweging.

De dreigende strijd in de Britsche textiel-industrie is voorloepig bijgelegd, omdat de eerst weigerachtige arbeiders tot den vakbond zijn toegetreden. Daarentegen blijft het in het transport-bedrijf, speciaal bij de spoorwegen en de posten, en bij de mijnwerkers gisten. De Iersche spoorwegstaking is afgelopen.

Ook het Japansche Ministerie heeft weer eens meer dan duizend miljoen gulden voor buitengewone militaire versterkingen aangevraagd. Intusschen lijden gelijk bekend de Japansche proletariërs buitengewone ellende.

Het Panamakanaal zal waarschijnlijk 1 Juli 1913 voor de scheepvaart geopend worden. Dan zal de Groote Oceaan tusschen Amerika en Azië van nog meer wereldbetekenis worden dan thans reeds het geval is. Het geeft ook Europa een verbinding naar de westkust van Amerika, naar Azië, Indië en Australië.

Almerida en zijn vrienden van de Herveïstische Guerre Sociale, die de politiestippen en provokateurs Métiévier en Bled in hun redaktiebureau gevangen hadden genomen en daar tot bekentenis gebracht, werden door de Parijsche rechtbank van de aanklacht vrijheidsberoving vrijgesproken.

De opstand der monarchisten tegen de Republiek in Portugal schijnt mislukt.

Verantwoording.

Voor het waarborgfonds van „Het Socialisme”.

Totaal op 7 Sept. f 35.10.

A. B. te H. f 1.—; C. v. R. te Z. f 2.50; W. H. en G. K. te S. f 1.—; L. B. te 's G. f 2.—; A. G. P. te L. f 20.—; D. P. te A. f 1.—; W. S. v. R. te A. f 2.50; L. K. te L. f 1.—; S. C. te A. f 1.—; J. A. N. K. te L. f 2.50; G. E. te A. f 2.50; H. K. te R. f 0.70; J. D. K. te R. f 2.10; J. C. E. te R. f 4.—; K. A. v. L. te R. f 1.50; B. J. P. te S. f 1.—; A. v. G. te 's G. f 2.50; W. B. te S. f 2.50; P. W. te A. f 5.—; F. v. d. D. te C. f 3.72; D. J. W. en J. W. v. R. f 1.—; Totaal op 5 Oct. f 92.72.

Voor De Tribune (24 Aug.—5 Oct.).

Steun: D. S. te A. f 1.—; Afd. R'dam f 7.41; A. v. G. te 's G. f 2.50; H. K. te R. f 0.70.

Garantiefonds: J. C. E. te R. f 1.—; M. M. te A. f 1.60.

Colportage: afd. R'dam 21.69; afd. Groningen f 17.22; afd. A'dam f 9.15; E. S. te A. f 2.50; afd. Vlissingen-M'burg f 8.70; afd. Leiden f 8.63.

Voor de Partijkas (24 Aug.—5 Oct.).

Contributie: Afd. Zwolle f 2.73; Westeremden f 2.64; R'dam f 13.65; R. en E. f 2.—; JHS. te V. f 1.—; A. B. te H. f 2.—; Vlissingen-M'burg f 1.04.

Fonds Propagandist: Afd. Leiden f 8.—; R'dam f 10.—; Bussum f 3.42; Groningen f 3.—; A'dam f 20.—; Haag f 10.—; Maastricht f 1.—; A'dam f 10.—; C. Z. te 's G. f 2.50; afd. R'dam f 10.—; afd. A'dam f 14.—; id. f 18.14; Groningen f 3.—; Vlissingen-M'burg f 4.50; Maastricht f 1.—.

Steun: G. M. f 10.—.

Diploma's: Afd. Leiden f 1.—.

Voor de Transportarbeiders en Zeelieden.

Totaal op 24 Aug. f 806.74.

Afd. Haarlem f 3.72; R'dam f 1.63; Haag f 3.45; A'dam f 10.675; R. K. te A. f 0.95; J. C. v. d. B. te D. f 1.25; A. B. te H. f 7.50; Afd. R'dam f 0.50; Haag f 1.55; A'dam f 2.40; Vlissingen-M'burg f 4.70; Maastricht f 0.70.

Totaal op 5 October f 845.77.

Boekaankondiging.

De Nieuwe Tijd.

Het Oktobernummer begint met het slot van Mr. Bongers artikel over *Misdaad en Socialisme*, waarin tegenover Mr. Slingenberg's beschuldiging, dat het Socialisme de misdaad vergroot, met feiten en cijfers wordt aangetoond, dat ook op dit gebied het Socialisme geen kracht ten kwade maar slechts ten goede is. Voor onze politiek is nog deze uittaling van den S. D. A. P. er Mr. Bongers van belang: „bovendien mag uit het maximum-cijfer der soc. stemmen in Gron. niet gekonkludeerd worden, dat de werkelijke „soc. beweging in deze prov. ook het sterkst is. Nergens is waarsch. „het aantal meelopers, die om bijredenen, maar niet uit bepaalde „overtuiging rood stemmen, zoo groot als daar. Alle Groninger „distrikten, met uitzondering van Zuidhorn en Groningen (stad), „kozen reeds éénmaal een S. D. Afgevaardigde, doch kozen — „met uitzondering van Appingedam — spoedig daarop een tegen- „stander. Niet Groningen staat aan de spits der provinciën wat „het aantal leden der S. D. A. P. betreft, maar andere provinciën; „per 10000 inwoners kwamen in 1907 in Friesland 31, in Noord- „Holland 24, in Overijsel 20 en in Groningen 18 leden. Het „percentage der soc stemmen in het aantal kiesgerechtigden „daalde voor Groningen van 22,4 in 1905 op 19,9 in 1909, terwijl „deze percentage in het algemeen steeg; symptomen, dat de soc. „beweging daar niet bijzonder diep gaand en konstant is, zoodat „van haar een grooten invloed op het karakter en gedrag der „arbeiders kan verwacht worden.” — Naar aanleiding van Dr. Boesers boekje over de Godsdienst van het oude Egypte schrijft W. Wolda over de *Burgerlijke Kennis-verspreiding i. s. Godsdiens- geschiedenis*. Dat Boesers boekje niet alleen van arbeiders-standpunt maar ook van zuiver wetenschappelijk standpunt aan matige eischen niet voldoet, is het resultaat. — Van der Goes vervolgt en besluit zijn artikelen-reeks „*Iets over De Machine*”, naar aanleiding van Van der Waerden's boek „*Geschooldheid en Techniek*”. — Van der Waerden geeft weer een *Technisch-Economies Overzicht*, thans over *De Machine in den Landbouw*. — Een *Nasprokkeling* brengt J. Saks naar aanleiding van Mr. Bongers „bewijs” zijner beweringen, dat 1°. De „Tribunisten” meenen, dat het met het Marxisme onverenigbaar is, rekening te houden met het door historische factoren bepaalde karakter van een volk, 2°. De „Tribunisten” typische sektariërs zijn d. w. z. menschen, die van partijgenooten eischen, dat zij het in alles eens zijn ook in temperamentkwesities. Mevr. Holst had gelijk bekend de tweede stelling van Mr. B. reeds vroeger behandeld. Thans behandelt Saks voornl. de eerste, een behandeling die zeker door onze partijgenooten en geestverwanten dient te worden gelezen. — Op grondige wijze vangt H. Sneevliet aan *De Staking in het Transportbedrijf* te beschrijven, niet alleen de Hollandsche, maar ook de internationale, niet alleen de geschiedenis, maar ook de voorgeschiedenis. Elk die voortaan een oordeel wil geven over deze beweging zal van Sneevliets feiten en oordeelvallingen kennis moeten nemen. De feiten zijn, voorzover wij kunnen nagaan, hier voor het eerst volledig bij elkaar, en de oordeelingen vast gedokumenteerd. Ze luide dan ook natuurlijk ietwat anders dan die van „de” vakbeweging en de Arb. Partij. — *Het tweede kongres te Jena* wordt beschreven en beoordeeld door W. v. Ravesteijn. Ten slotte het *Overzicht der Tijdschriften (Kampf, Neue Zeit)* waaronder thans ook een overzicht uit de syndikalistische *Vie Ouvrière*.

Van de Afdelingen.

Amsterdam. De controlecommissie heeft de boeken en kas van den penningmeester accoord bevonden.

A. BEEKING-BAKKER.

H. DE WOLFF.

Amsterdam. In haar laatste Huish. Verg. besloot onze Afd. elken maand 500 nummers van *Het Socialisme* te nemen. De openbare Vergadering op Woensdag 4 October in de Geelvinck waar v. Ravesteijn over het gevaar van een Europeesche oorlog en Wijnkoop over de woelingen in verschillende landen sprak, was flink bezet. Een total abonnementen op Maandblad en *Tribune* werden gewonnen.

Zaterdagavond sprak Wijnkoop voor de Deutsche Arbeiter Bildungs Verein over het Kongres van Jena. De verg. was goed bezocht. We wonnen een abonnee op *Tribune* en *Socialisme* Verscheiden *Tribunes* werden verkocht.

Den Haag. Na breede bespreking koos de afdeling zich een nieuw bestuur. Voorzitter is L. de Visser, Secretaris J. H. van der Werff, Kerkstraat 80, penningmeester J. Blok.

Voor een tachtigtal hoorders spraken Woensdagavond van Ravesteijn en de Visser over den dreigenden wereldoorlog. Er was eenig weinig beteekend debat.

Sympathiebetuigingen met het doel der vergadering waren bezonden door de afdelingen Den Haag van den Internationalen Bootwerkersbond, den Bakkersgezellenbond en den Alg. Ned. Ambtenaarsbond, en de Afd. Den Haag II (Tramwegpersoneel) van den Ned. Vereeniging van Spoor- en Tramwegpersoneel.

Leiden. Onze eerste vergadering, waar Van Ravesteijn over het oorlogsgevaar sprak, was door 65 arbeiders, onder wie veel nieuwe gezichten, bezocht. Er was eenig debat met een vrije. In het vorig bericht is verzuimd mede te deelen dat ongeveer de helft onzer leden aan den rooden Dinsdag deelnamen. Op den vooravond werd van onzentwege gedebatteerd met Ds. Boers.

In de maand September traden 3 nieuwe leden toe; wij leden echter ook verliezen door vertrek, o. a. naar Duitschland.

De tusschentijdsche verkiezing bracht ons in III de verwachte achteruitgang: dat van 35 op 22 stemmen. De oorzaak is, dat kiezers die de vorige maal tegenover een der minder gewenschte kandidaten der S. D. A. P. aan V. Egmond den voorkeur gaven, nu den S. D. A. P.-er stemden. In I waar wij dezen zomer niet uitkwamen, kregen nu onze candidaat (18) en de S. D. A. P.-er (29) samen minder stemmen dan toen de S. D. A. P.-er alleen.

Voor de verkiezing belegden wij een vergadering, die niet druk bezocht was (60 hoorders) en waar in plaats van De Visser de voorzitter sprak.

De cursus — De Wolf was door onvoldoende publiciteit de eerste avond minder goed bezocht dan anders (40 hoorders).

Rotterdam. De door deze afd. op j.l. Zondag belegde vergadering over den Wereldoorlog was goed bezocht en eindigde met een leerzaam debat, waarin onze beginselen sterk naar voren kwamen.

Wij verkochten een total *Tribunes* en de nog resterende exemplaren van het Historisch-materialisme van Gorter; terwijl een collecte voor de uitgesloten bakkers van de Vooruitgang ± f 2.30 opracht.

Van een waardig protest tegen den Wereldoorlog en zijn verschrikkingen op een wijze zooals de arbeiders in Duitschland, in Frankrijk, in Engeland dit deden is natuurlijk ten onzent, zoolang onze kleine partij dit alleen moet doen, geen sprake.

De syndicalisten hadden wij uitgenoodigd om gezamenlijk deze vergadering te beleggen. Nu de troepen in ons nietig landje naar huis waren gezonden, meenden zij echter dat een direct dreigend gevaar was geweken en dus de tijd voor het beleggen van zoo'n vergadering nog niet was gekomen.

En van de S. D. A. P. hoor je heelemaal niets.

Utrecht. Dinsdagavond hield onze afdeling een openbare vergadering over «de Duurte» met Wijnkoop als spreker.

Aangenaam was het te kunnen constateeren dat de arbeiders in deze stad, waarvan algemeen bekend is dat ze erg laks en traag zijn, thans in wat grooter getale kwamen luisteren naar wat de sociaal-democratie hen over de duurte zeggen heeft.

De vergadering was bezocht door vijftig personen die aandachtig luisterden naar de duidelijke, leerzame rede van Wijnkoop.

De correspondent van de *Telegraaf*, tevens correspondent van *Het Volk*, had dan ook beter gedaan inplaats van de vergadering met een bezoek van plm. 10 minuten te vereeren, er wat langer te blijven, allicht had zelfs hij er iets opgestoken.

Aan de oproep van den Voorzitter om zich te abonneren op *Het Socialisme* gaven enkelen gehoor, terwijl er zich ook opgaven voor de cursus over „de Grondslagen” op 25 October, 1 en 8 November a. s.

Op de h.h. vergadering 18 Oct. a. s. zal de propagandaa'daarvoor geregeld worden, allen dus daar presert.

We gaan hoopvol en vol strijdlust de wintercampagne in.

Vlissingen-Middelburg. De afdeling vergaderde 5 Sept. en 1 Okt. j.l. huishoudelijk. Door het bedanken van twee der Middelburgse leden heeft de afdeling een gevoelig verlies geleden; besloten werd evenwel, de propaganda, tenminste wat Vlissingen betreft, voort te zetten; Een openbare vergadering over de oorlogstoestand zal worden belegd, gevolgd door een openbare cursus van drie avonden over: vakbeweging en socialisme. Van nieuwe maandbladjes zullen 30 ex. worden rondgebracht, gevolgd door huisbezoek. De straatcolportage te Vl. gaat naar wens.

De behandeling van het ontwerp-pogram werd voortgezet en een tweetal amendementen daarop werden aangenomen en aan het P. B. toegezonden, met verzoek die te publiceren en aan discussie te onderwerpen.

Korrespondentie.

Het ingezonden van A. L. en andere stukken moeten wegens plaatsgebrek tot het volgende nummer blijven liggen.

Wie zich over de door ons in het vorig nummer geconstateerde „enge lezerskring van *Het Weekblad*” (Bijvoegsel van *Het Volk*) wil informeren leze de opmerkingen daaromtrent in de 2 laatste Kongresverslagen der S. D. A. P. Wat de Redakteur van *Het Weekblad* F. M. Wibaut betreft, waar hij, ons voor kikkvorschen houdend, zichzelf de rol van de benijde os toebedeelt, zijn wij te hoffelijk om daarover met hem te polemiseren.

Advertentiën.

J. G. THEMANS, Zwolle
is verhuisd naar
Terborchstraat 16.

„DE DAGERAAD”.

Vereeniging tot Bevordering der Vrije Gedachte
Afdeling Amsterdam.

Openbare Vergadering op Zondag 15 October 's morgens ten 10 uur in het gebouw van de Maatschappij voor den Werkenden Stand Kloveniersburgwal 87-89. (Verder elken Zondagmorgen in genoemd lokaal, tot en met 10 Maart 1912).

Spreker: de heer F. van der Goes van Hilversum.
Onderwerp: iets over het gezin.

Entree 10 cent.

Debat vrij.
Het Bestuur.

Zondag 22 October spreekt de heer Dr. W. van Ravesteijn Jr. van Rotterdam met het onderwerp: „Scheiding van Kerk en Staat een politieke noodzakelijkheid.”